

POSTANOWIENIE

28 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 28 maja 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa M. R.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę i ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 23 marca 2023 r., I ACa 963/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia stronie pozwanej niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

(E.C.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 23 marca 2023 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację pozwanej (następcy prawnego Banku.1) od wyroku Sądu Okręgowy w Warszawie z 16 maja 2022 r. Wyrokiem tym Sąd pierwszej instancji: 1. ustalił, że umowa o

kredyt mieszkaniowy zawarta 1 marca 2005 r. między powodem M. R. a Bankiem.¹ jest nieważna; 2. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 86 650,58 zł oraz kwotę 56 346,48 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 28 kwietnia 2022 r. do dnia zapłaty; 3. ustalił, że umowa o kredyt mieszkaniowy zawarta 29 grudnia 2010 r. między stronami jest nieważna; 4. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 41 357,47 zł oraz kwotę 149 125,40 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 28 kwietnia 2022 r. do dnia zapłaty; 5. oddalił powództwo w pozostałej części; 6. obciążył pozwaną w całości kosztami postępowania.

Wyrok Sądu odwoławczego pozwana zaskarżyła w części, w jakiej oddalono apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w zakresie, w którym Sąd Okręgowy w pkt. 2 tego wyroku zasądził na rzecz powoda kwotę w CHF ponad 27 219,85 CHF wraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 28 kwietnia 2022 r. do dnia zapłaty oraz w pkt 3, 4 i 6 tego wyroku w całości. W skardze pozwana zarzuciła naruszenie: a) art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 2 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym zasądzeniu przez Sąd Okręgowy, a następnie Sąd Apelacyjny kwot wyrażonych we frankach szwajcarskich ponad należną powodowi ich wysokość; b) art. 189 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że powód posiadał interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego w postaci umowy kredytu; c) art. 385¹ § 1 - 3 k.c. w zw. z art. 385² k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że sporne postanowienia umowne nie były sformułowane w sposób jednoznaczny; d) art. 385¹ § 1 - 3 k.c. w zw. z art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy 93/13 poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że postanowienia umowy kredytu z 29 grudnia 2010 r. naruszają w sposób rażący interesy konsumenta i dobre obyczaje, mają charakter abuzywny, co w konsekwencji prowadzi do jej nieważności; e) art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na nieprawidłowym przyjęciu, że zarzut zatrzymania podniesiony przez pozwaną w piśmie procesowym z 20 marca 2023 r., poprzedzony oświadczeniem z 17 marca 2023 r. skierowanym do powoda jest

bezskuteczny wobec faktu, że zawarte umowy nie są umowami wzajemnymi.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, tj. art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c. w zakresie, w jakim przepisy te dopuszczają możliwość skutecznego skorzystania przez Bank z prawa zatrzymania w celu zabezpieczenia roszczenia o zwrot kapitału kredytu w przypadku zasądzenia przez sąd obowiązku zwrotu na rzecz kredytobiorcy należności w związku z upadkiem umowy kredytu oraz z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, któremu można nadać następującą treść: czy w świetle art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy uznać, że postanowienia umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, stanowią niedozwolone postanowienia umowne, które: a) w swojej treści odwołują się do tabeli kursowej banku, służącej przeliczeniu wysokości salda kredytu w CHF w przypadku kredytu indeksowanego na etapie uruchomienia kredytu, jednakże ze względu na negocjowanie tych kursów oraz zawarcie w tym celu specjalnej umowy przez kredytobiorcę, postanowienia te nie miały zastosowania, a kredytobiorca miał wpływ na wysokość kursu zastosowanego przez Bank, który nie musiał być kursem z tabeli kursowej, b) w swojej treści przewidują spłatę kredytu bezpośrednio w walucie, do której kredyt jest indeksowany (bez zastosowania przeliczeń kursowych przez Bank w jakimkolwiek zakresie), a to w sytuacji, w której konsument ze względu na datę zawarcia spornej umowy (2010 r.) oraz ze względu na wcześniejsze zaciągnięcie kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej w tym samym banku, musiał być świadomy ryzyka, związanego z zawarciem umowy kredytu indeksowanego. Skarżąca powołała się ponadto na oczywistą zasadność skargi przejawiającą się: a) w błędnym zasądzeniu przez Sąd Okręgowy, a następnie Sąd Apelacyjny kwot wyrażonych we frankach szwajcarskich ponad należną powodowi ich wysokość; b) błędnym uznaniu, iż łącząca strony umowa kredytu 29 grudnia 2010 r. jest nieważna, a w konsekwencji błędnym oddaleniu apelacji pozwanego od wyroku Sądu pierwszej Instancji w zakresie pkt. 3 i 4 tego wyroku, na podstawie założenia, że zakwestionowane przez powoda postanowienia umowne stanowią postanowienia abuzywne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., (a jednocześnie odnoszą się do przedmiotu świadczenia głównego określonego w umowie) oraz błędnym

uznaniu, że jest ona nieważna, z uwagi na rzekomo decydujące znaczenie w tym zakresie stanowiska kredytobiorcy (powoda), który domagał się stwierdzenia nieważności umowy, nie zaś na podstawie kryteriów obiektywnych.

W odpowiedzi na skargę powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania bądź o jej oddalenie, a ponadto o zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może zostać osiągnięty jedynie przez powołanie i właściwe uzasadnienie istnienia wymienionych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania następuje na podstawie oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają przyczynom kasacyjnym wymienionym w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo jego niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecnictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ. i z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Z kolei prawidłowe powołanie się na przesłankę w postaci występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga, zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Sądu Najwyższego, sformułowania tego zagadnienia, wskazaniu przepisu, na tle którego ono powstało i przedstawieniu

argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ. i z 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Jeśli chodzi o oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), to uzasadnienie wniosku opartego na tej przyczynie przyjęcia skargi do rozpoznania wymaga przedstawienia argumentacji prawnej zmierzającej do wykazania kwalifikowanego, ewidentnego naruszenia powołanych w skardze przepisów prawa, możliwego do stwierdzenia bez merytorycznej analizy zaskarżonego orzeczenia oraz podstaw kasacyjnych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z 5 października 2007 r., III CSK 216/07 nie publ. i z 11 sierpnia 2011 r., IV CSK 163/11, nie publ.); przekonanie o wystąpieniu tej przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu tak rozumianej „oczywistości” zasadności skargi. Uzasadnienie wniosku nie może sprowadzać się do powtórzenia, choćby w zmodyfikowanej postaci, podstaw kasacyjnych bądź ich uzasadnienia ani być sformułowane w sposób, który wymagałby pogłębionej oceny ich zasadności.

Podnoszone we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania kwestie prawne i wątpliwości interpretacyjne zostały już wyjaśnione w orzecznictwie (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego w sprawach I CSK 2225/23, I CSK 2268/23, I CSK 2291/23 i I CSK 2334/23 oraz wyroki w sprawach II CSKP 957/23, II CSKP 1002/23, II CSKP 1956/22, II CSKP 2164/22 i II CSKP 2295/22).

Jeśli natomiast chodzi o problematykę zarzutu zatrzymania, to w ostatnim postanowieniu z 8 maja 2024 r. (C-424/22) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej podważył uprawnienie banku z tego tytułu w sporze z konsumentem. Z kolei w odniesieniu do problematyki związanej z interesem prawnym powodów w stwierdzeniu nieważności umowy kredytowej odnotować trzeba, że w wyroku z 23 listopada 2023 r., C-321/22 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził, iż

art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z zasadą skuteczności należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisom krajowym, zgodnie z ich wykładnią dokonaną w orzecznictwie, które w celu uwzględnienia wytoczonego przez konsumenta powództwa zmierzającego do stwierdzenia bezskuteczności nieuczciwego warunku w umowie zawartej z przedsiębiorcą wymagają dowodu na istnienie interesu prawnego, w sytuacji gdy uznaje się, że taki interes nie istnieje, jeżeli konsumentowi przysługuje powództwo o zwrot nienależnego świadczenia, lub gdy może on powołać się na tę bezskuteczność w ramach obrony przed powództwem wzajemnym w przedmiocie wyegzekwowania wykonania zobowiązania wytoczonym przeciwko niemu przez tego przedsiębiorcę na podstawie tego warunku.

W świetle uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. – zasada prawna – III CZP 6/21, w której przesądzona została teoria dwóch kondycji w ramach rozliczeń stron z tytułu spełnienia świadczeń na podstawie nieważnej umowy, nie może być mowy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Ponadto w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie przedstawia wyliczenia kwoty w CHF w taki sposób, że można byłoby przyjąć, iż wadliwość Sądów meriti w tej materii jest oczywista (k. 748, i 755, 756 – wszak, jak to wynika z twierdzeń skarżącego, to w zaświadczeniu banku dokonano takiego zsumowania i na tym oparły się Sądy obu instancji). Należy też zauważyć, że w apelacji pozwany nie kwestionował ustaleń faktycznych dotyczących sposobu wyliczenia należności powoda w CHF (zob. k. 637/2 i 652/2), a zatem kontestowanie w sposób ogólnikowy (podanie tylko końcowej kwoty bez przedstawienia konkretnych operacji matematycznych prowadzących do takiego wyniku) tych wyliczeń dopiero w skardze kasacyjnej w ramach zarzutu naruszenia art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 2 k.c., nie może jeszcze samo w sobie implikować oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Sąd drugiej instancji w ramach swojej kognicji wyznaczonej przepisami art. 378 k.p.c. i art. 382 k.p.c. nie jest związany jedynie zarzutami naruszenia prawa materialnego. Był natomiast związany zarzutami skierowanymi przeciwko podstawie faktycznej rozstrzygnięcia, w ramach których pozwany nie eksponował wadliwości wyliczeń w CHF (k. 634/2, 635, 636, 638/2 i n.).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., w zakresie zaś odsetek, opierając się na art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324). Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według stawki minimalnej (§ 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1964).

Już tylko na marginesie należy wskazać, że w zdaniach odrębnych do uzasadnień wyroków w sprawach II CSKP 377/22 i II CSKP 395/22 oraz w zdaniach odrębnych do wyroków w sprawach II CSKP 616/22, II CSKP 701/22 i II CSKP 1511/22, podjęto próby rozwiązania zagadnień prawnych związanych z klauzulami przeliczeniowymi i klauzulami walutowymi, w tym klauzulami ryzyka walutowego - przy uwzględnieniu orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - na tle konkretnych stanów faktycznych w odniesieniu do problematyki nieważności umów kredytowych indeksowanych i denominowanych do waluty obcej, zawieranych z konsumentami. Jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych zaprezentowane tam koncepcje w ogóle nie przyjęły się.

(E.C.)

[ms]

